

## การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

**Participation in the establishment of agency practice  
Nafaisub-district, Muang district, Chaiyaphum province.**

**ธนวิทย์ กางการ\***

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมส่วนตำบล ในการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาปัจจัย และระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ในการพัฒนาท้องถิ่นเขต ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้ร่วมในการปฏิบัติธรรมเป็นประจำกับสวนธรรม ๓ ไทสันติธรรม และศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 29 คน วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ นำเสนอ ผลการศึกษาโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

### ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

จากผลการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ส่วนตำบล ในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จากการประเมินผลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือด้านการร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านการร่วมลงทุนและร่วมปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย แยกเป็นปัจจัยแต่ละด้านกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งปฏิบัติธรรมคือ

1. เพศของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ส่วนตำบลเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน เพศ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และเพศหญิง เป็นเพศที่มีส่วนร่วม มากกว่าเพศชายในการมีส่วนร่วมพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม

2. อายุของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน อายุ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และอายุช่วง 41-50 ปี มีส่วนร่วมมากในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม

3. การศึกษาของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมโดยภาพรวมและรายด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และคนที่มีการศึกษาน้อยมีส่วนร่วมในการเข้าไปพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมมากกว่าเนื่องจากมีเวลาว่างพอ

4. ข้อมูลของข่าวสารสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และคนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม มากกว่าคนที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

\* อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

5. การเป็นสมาชิกกลุ่มของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนา จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และการที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมาก มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพสำนักปฏิบัติธรรม

6. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทผู้ปฏิบัติธรรมและหน้าที่ของสำนักปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งในการดำเนินการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่มาก สามารถเข้าร่วมดำเนินการพัฒนาศักยภาพสำนักปฏิบัติธรรม

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ในการพัฒนาศักยภาพสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตอื่น นอกเหนือจากเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ควรศึกษาลักษณะของผู้ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ลักษณะผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำพลวัต (Dynamic Leader) และผู้นำลบ (Negative Leader) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนอกเหนือจากแบบสอบถาม ควรมีการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

**คำสำคัญ :** การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

## Abstract

This research is aimed in studying level of participation of Dhamma practice members, within Tambol or sub-district area, for the setting up of Dhamma Practice Center in Tambol Nafai, Muang District, Chaiyaphum Province and to study different factors and level of participation of Dhamma practice members in local development of Tambol Nafai, Muang District, Chaiyaphum Province.

Research instrument of this study is made possible through questionnaire. The Random Sampling are 29 members of Tambol Nafai Dhamma Practice Center, who have regularly participated in Dhamma practice, members of Tha Thai Santidham, and members of Dhamma Practice Center, Chaiyaphum Rajabhat University. The data collected was analyzed based on research objective and its results were presented in percentage value, mean and standard deviation.

Research finding is as follows:

It is found that the participation of Tambol Dhamma practice members in Dhamma Practice Center Development is at a high level. Considering in each category view, it is found out that searching of problems and its causes in setting-up the Dhamma Practice Center have been most participated by the members. Planning for activity launching is much participation respectively. Participating in investment and operating, follow-up and evaluation is at a low level of participation. Factors and level of participation in each category for the Dhamma Practice Center development is as follows:

1. Gender of Dhamma Practice member in Tambol level is a factor of high participation in Dhamma Practice Development. In general and each category view, gender is a factor involved in participation of Dhamma Practice Center Development and female is more participation in development of Dhamma Practice Center than male.

2. Age of members of Tambol Local Administration is a factor of highest participation in Dhamma Practice Center Development. In general and each category view, age of members is a factor of much involvement. Members who are 41-50 years old are much more participatrd in Dhamma Practice Center Development.

3. Education of Dhamma practice members is a factor of high participation in Dhamma Practice Center development. In general and each category view, education is a factor of participation involvement. Less education people participate in Dhamma practice much more than others due to free time availability.

4. News and information is another factor for much participation in Dhamma practice. In general and each category view, news and information is much involved in participation. People who get information in Dhamma Practice Center development have more participated than people who get no information.

5. Membership of Dhamma Practice Group is a factor of much participation in setting-up of Dhamma Practice Center Development. In general and each category view, to be members of Dhamma Practice Group is a factor of high participation level involvement. In addition, to be a member of social group tends to help in Dhamma Practice Center Development.

6. Knowledge and understanding role of Dhamma practice members and duty of Dhamma Practice Center is a factor of much participation in Dhamma practice members development. In general and each category view, people who have much knowledge and understanding the role and duty of Dhamma practice members are in the position of much participation in Dhamma Practice Center development.

From this research finding, the researcher has suggested that the next research should be aimed at studying the participation of Dhamma practice members for Dhamma Practice Center Development in other areas other than the center in Tambol Nafai, Muang District, Chaiyaphum Province. The research should study qualifications of leaders in local development such as Positive leader, Dynamic leader and Negative leader. As for research instrument, in order to get deep information observations and interviews should be done apart from questionnaire collection.

**Keywords :** Participation in Dhamma Practice Center Setting-up

## บทนำ

สังคมไทยได้รับเอาพระพุทธศาสนาเป็นวิถีชีวิตตั้งแต่บรรพกาล หลักธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมหลักของชาติ การที่วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยดังกล่าว และรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นที่จะขาดวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเสียมิได้ จึงได้กำหนดเป็นภารกิจหลักในนโยบายของรัฐให้ทุกฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริม ศาสนศึกษาและศาสนทายาทเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาศาสนธรรมและร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนสืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อบูรณรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานร่วมกันพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุและโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาท และกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน และสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เชิดชูและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรี และสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 22)

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นเมืองพุทธศาสนา มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มาแต่ครั้งสมัยโบราณ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และองค์อัครศาสนูปถัมภก พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เอกราชอธิปไตยเอกลักษณ์ ค่านิยม บุคลิกลักษณะและระบบความเชื่อแก่ชาติไทย และเป็นรากฐานแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมอันมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทย มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งและจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่กับสังคมไทย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม แก่คนในชาติและชำระจิตใจของตนให้สะอาดผ่องแผ้ว ปราศจากอกุศลมูล ซึ่งยังผู้ปฏิบัติให้เป็นผู้มีคุณสมบัติ สัจจัตถิ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อันทำให้สังคมส่วนรวมมีแต่ความสงบสุขร่มเย็น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน คนไทยได้ นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มาแต่ครั้งสมัยขุนหลวงเฒ่า แห่งราชอาณาจักรอ้ายลาว ในราว พ.ศ. 620

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ทรงปรารภถึงฐานะหรือกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำในพระศาสนา มี 2 อย่าง คือ คณฤชระ และ วิปัสสนาธุระ เท่านั้นการเรียนนิกายหนึ่งก็ดี สองนิกายก็ดี จบพระพุทธวจนะคือพระไตรปิฎกก็ดี ตามกำลังปัญญาของตนแล้วทรงจำบอกพุทธวจนะนั้น ชื่อว่า คณฤชระ การเริ่มตั้งความสิ้นไปและความเสื่อมไปในอัตภาพ เจริญวิปัสสนาทำติดต่อกันเนื่อง จนถึงพระอรหันตของภิกษุที่มีความประพฤติกเล่องแคล่ว ยินดียิ่งในเสนาสนะที่สงัด ชื่อว่า วิปัสสนาธุระ เมื่อพระภิกษุศึกษาในสำนักของพระบรมศาสดาแล้ว ก็ตรัสบอกให้แยกย้ายกันออกไปประกาศพระสัทธรรม อารามต่าง ๆ ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พำนักถวายสมเด็จพระบรมศาสดา และหมู่พระมหาสาวก มีพระเจ้าพิมพิสารผู้ถวายเวฬุวันวิหาร เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา การศึกษาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระบุกำหนดทิศทางการให้ศึกษาต้องก่อให้เกิด “ความรู้คู่คุณธรรม” ส่วนในคณะสงฆ์มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีเนื้อหาสาระกำหนดหน้าที่ของพระสงฆ์ เรียกว่า “ภารกิจของมหาเถรสมาคมและวัด 6 ด้าน” และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า “การศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” พระสงฆ์และวัด เป็นองค์กรสำคัญที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องเหมาะสม สอดคล้องต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะพระเป็นผู้อบรมให้ธรรมะ ให้ผลทั้งโลกียะและโลกุตระ

จัดการศึกษาด้านปริยัติและด้านปฏิบัติแก่ประชาชนทุกคน มีส่วนใกล้ชิดกับสังคม เอื้อประโยชน์ทางธรรม อันเป็นสาธารณสมบัติ สงเคราะห์ชุมชนและสังคม คอยพัฒนาสาธารณูปการ มีการร่วมมือประสาน การเผยแผ่ธรรม ผูกสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมเนื่องกันในพระพุทธศาสนาตลอดทั้งชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย สภาพทางจิตใจของมนุษย์เราจะเสื่อมโทรมลง ถ้ามิได้รับการประทับประคองจากตนเอง พุทธศาสนิกชนมักจะ ยึดติดกับปัจจัยทางวัตถุที่ดูเหมือนอยู่ใกล้ ขาดการเฝ้าดูแลขัดเกลาจิตใจ ผลก็ทำให้ห่างจากการพิจารณาธรรม ไกลจากความเป็นจริงทุกขณะ การศึกษาอบรมและการเผยแผ่ศาสนาธรรม จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของชุมชนและ สังคมในการเป็นแนวทางการดำเนินไปสู่ความสันติสุข ทั้งกับตนเองและผู้อื่นมหาเถรสมาคม ให้ความสนใจ สนับสนุนการปฏิบัติธรรมโดยออกระเบียบส่งเสริมการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด เพื่อรองรับ ประชาชนพุทธบริษัทที่สนใจใคร่ปฏิบัติธรรมด้วยการฝึกสมาธิเจริญวิปัสสนา

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่อาณาเขตกว้างขวางในระดับต้นของประเทศไทย มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ที่ปลอดภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ มีสถานศึกษาทางสายทางโลกทางธรรม เกิดขึ้นหลายแห่งจึงเป็นดินแดนที่จะมีการเผยแผ่ประกาศทางพุทธศาสนาที่จริงจังและถูกต้องตามระเบียบ มหาเถรสมาคมต่อไป ส่วนตำบลนาฝายนั้นเป็นทำเลที่ตั้งของมหาวิทยาลัยทางโลกทางธรรมมีสถานธรรม หลายแห่งอีกทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่คู่กับชุมชนและมีการถ่ายทอด ขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชน

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยมีแนวคิดที่จะจัดตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางพุทธศาสนา หรือจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมขึ้นในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ให้อาจารย์ผู้สอน นักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน ชุมชนรายรอบ ตลอดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมศูนย์รวมของผู้สนใจในธรรม เข้าหลักการประกันคุณภาพของ มหาวิทยาลัย และเกิดการรองรับงานวิจัยด้านนี้ต่อไป

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมในเขตตำบลนาฝายอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อหาแนวทางในการจัดตั้ง และพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ เขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

## ประโยชน์ของการวิจัย

1. ช่วยลดปัญหาทางสังคมในชุมชนที่มีผู้ปฏิบัติธรรม
2. ได้แนวทางและพัฒนาในการจัดตั้งหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งลานธรรมหรือสำนักปฏิบัติธรรมให้เกิดขึ้น
3. ได้แนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยหรือองค์กรรองรับกรอบแนวทางตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ 11
4. เป็นศูนย์การเรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดพุทธศาสนาตลอดจนศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

## ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัย สำนักปฏิบัติธรรม หรือศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในเขต ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
2. กลุ่มประชากรผู้ปฏิบัติธรรมในสวนธรรม ๓ ไทสันติธรรม และศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัย ราชภัฏชัยภูมิ ในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดเอากลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นประจำในศูนย์ปฏิบัติธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และสวนปฏิบัติธรรม ๘ ไทสันติธรรม ที่อยู่อาศัยในชุมชน เขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 29 คน

### 2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

**ตอนที่ 1** ข้อมูลทางด้านบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

**ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติธรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน และ 3) ด้านการติดตามประเมินผลงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

|                  |           |         |              |
|------------------|-----------|---------|--------------|
| ค่าเฉลี่ยระหว่าง | 2.34-3.00 | หมายถึง | ระดับมาก     |
| ค่าเฉลี่ยระหว่าง | 1.67-2.33 | หมายถึง | ระดับปานกลาง |
| ค่าเฉลี่ยระหว่าง | 1.00-1.66 | หมายถึง | ระดับน้อย    |

**ตอนที่ 3** แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติธรรม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด

เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น “ใช่” และ “ไม่ใช่” ดังนี้

|        |          |         |
|--------|----------|---------|
| ตอบถูก | ให้คะแนน | 1 คะแนน |
| ตอบผิด | ให้คะแนน | 0 คะแนน |

**ตอนที่ 4** ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

### 3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การสร้างความตรง (Validity) ที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้อย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายความตรง แบ่งได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และ ความตรงตามเกณฑ์ (Criterion-Related Validity) โดยการหาค่า IOC จากการนำเอา คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน มารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ ในที่นี้คือ หารด้วย 3 จะเห็นได้ว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC หากไม่ถึง 0.5 ผู้วิจัยต้องนำไปแก้ไขปรับปรุงใหม่ ตามคำแนะนำ หรือ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จากผลการหาคุณภาพเครื่องมือแต่ละข้อคำถามโดยเฉลี่ย >0.5 ขึ้นไปทุกข้อคำถามจึงได้นำเครื่องมือนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูล

### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม โดยขอความอนุเคราะห์จากตัวแทนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปฏิบัติธรรม และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

## 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

### 5.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้ส่งมา แล้วนำแบบสอบถามกลับคืนมาทำการวิเคราะห์ต่อไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยตัวแปรที่นำมาอธิบายในส่วนนี้ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม นำเสนอด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ แจกแจงความถี่ และจัดอันดับ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติธรรมโดยแบ่งออกเป็นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการติดตามประเมินผลงาน นำเสนอด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้ปฏิบัติธรรมนำเสนอด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรม นำเสนอด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ แจกแจงความถี่จัดลำดับ

### 5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเพื่อให้ทราบลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจากร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

## สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สภาพของศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ SWOT Analysis

### จุดแข็งของศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

1. มีสถานที่อันเป็นศูนย์กลางขยายธรรม
2. มีปาทินเป็นสถานที่เก่าแก่คงความเป็นธรรมชาติ
3. มีทัศนียภาพที่สวยงาม
4. มีความสงบพอประมาณ
5. สะดวกในการเข้าออกปฏิบัติธรรม
6. อยู่ในส่วนราชการ
7. มีความปลอดภัย
8. นักศึกษาสะดวกในการเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ

### จุดอ่อนของศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

1. มีสถานที่ห่างไกลหมู่บ้าน
2. ไม่ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการศูนย์
3. มีความสนใจของบุคลากรภายในน้อย
4. ไม่มีงบประมาณหรือทุนใดรองรับกิจกรรมต่าง ๆ
5. มีเสียงรบกวนเพราะอยู่ใกล้สนามกีฬา

### โอกาสของศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

1. มีโอกาสในการจะขยายพื้นที่อาณาเขตได้
2. มีโอกาสขยายธรรมะได้สะดวก
3. เป็นศูนย์กลางในการให้นักเรียนนักศึกษาเข้าถึงธรรม
4. มีโอกาสสร้างพัฒนาสถานที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ
5. มีโอกาสให้ผู้ต้องการปฏิบัติธรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมได้
6. เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของบุคลากรในมหาวิทยาลัย

### อุปสรรคของศูนย์ปฏิบัติธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

1. ขาดผู้สนใจอย่างจริงจังจตุรูปแบบและการปฏิบัติธรรม
2. ไม่มีเวลาที่จะร่วมปฏิบัติธรรม
3. มีการต่อต้านทางความคิดที่เป็นอัตตาส่วนตนในการใช้พื้นที่
4. มีความต้องการที่จะให้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารหรือวัดต่างๆ
5. งบประมาณที่จะช่วยไม่ชัดเจนในการสนับสนุน
6. ชาวบ้านถือเป็นของมหาวิทยาลัยเลยไม่เข้ามามีส่วนร่วมเต็มที่
7. ไม่มีชุมชนใดเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของเนื่องจากอยู่นอกเหนือหมู่บ้านในชุมชน
8. ไม่ชัดเจนในการตั้งอยู่ของศูนย์
9. ผู้บริหารหรือผู้มีบทบาททางมหาวิทยาลัยยังไม่ลงมาร่วมมือเต็มที่

และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามได้ผลที่พบตามข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมในการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

จากการศึกษาวิจัยสมาชิกผู้ปฏิบัติ ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมรับทราบข้อมูลข่าวสารการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมกลุ่มตัวอย่างทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เป็นอันดับ 1 คือ การอบรมสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม อันดับ 2 การประชุมสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม อันดับ 3 การศึกษาดูงานศูนย์ปฏิบัติธรรมอื่น

#### 2. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ผู้ปฏิบัติธรรมและหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติธรรม

สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติธรรม สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก

#### 3. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม

การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติธรรมในการดำเนินงานด้านการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมต่ำคือด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

#### 4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม พบว่า ผู้ปฏิบัติธรรมใคร่มีส่วนร่วม ไม่ใคร่มีเวลาที่จะทำงานให้ศูนย์ปฏิบัติธรรม ไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม พบว่าเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติธรรมให้อยู่อย่างพอเพียง เป็นการร่วมใจของผู้ปฏิบัติธรรม เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีผู้ปฏิบัติธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

## อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้เสนอการอภิปรายผลจากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

**วัตถุประสงค์ที่ 1** เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติธรรมในการพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรมอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

จากผลการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประเมินผลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมปานกลาง ด้านการร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาตามลำดับ ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย ตามลำดับ

**วัตถุประสงค์ที่ 2** เพื่อศึกษาปัจจัยกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ในตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

จากผลการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การได้รับข่าวสารข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติธรรม ผู้ศึกษาอภิปรายผลได้ดังนี้

### 1. เพศของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า เพศของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม กล่าวคือเพศของสมาชิกจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณิกา ชมดี (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และเพศหญิง เป็นเพศที่มีส่วนร่วมมากกว่าเพศชายในการมีส่วนร่วมพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ

### 2. อายุสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า อายุของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม กล่าวคืออายุของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ แพทย์ยา แก้วพวง (2533) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง” ผลการศึกษาไม่พบว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลพบว่าอายุ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และอายุช่วง 51-60 ปี มีส่วนร่วมมากในการพัฒนาจิตตั้งสำนักปฏิบัติธรรม

### 3. ระดับการศึกษาสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า การศึกษาของผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม กล่าวคือการศึกษาของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐพงศ์ เกาхสูงเนิน (2532 : บทคัดย่อ) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสนับสนุนโครงการพัฒนาและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการพัฒนาและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าการศึกษา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และคนที่มีการศึกษาต่ำมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมมากกว่าคนที่มีการศึกษาสูง

### 4. ข้อมูลข่าวสารสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่าข้อมูลข่าวสารของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม กล่าวคือข้อมูลข่าวสารของผู้ปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532 : 110-111) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง หมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า การติดต่อกับผู้นำชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และคนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม มากกว่าคนที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสารข้อมูล

### 5. การเป็นสมาชิกกลุ่มสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม กล่าวคือการเป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ แพทยา แก้วพวง (2533) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง” ผลการศึกษาไม่พบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีมาตรฐานดำรงชีพสูง เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมน้อย

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และการที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมากมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ

## 6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมและสำนักปฏิบัติธรรม

จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า ความรู้ของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยที่มีระดับการมีส่วนร่วมมาก ในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม กล่าวคือความรู้ของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับอารยา วัฒนกิจ (2526 : 79) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขต อำเภอดงหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้ปกครองที่มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย

จากผลการศึกษารายด้าน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการร่วมลงทุนปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าความรู้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมมาก และการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งในการดำเนินการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติ ธรรม สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่มาก สามารถเข้าร่วมดำเนินการพัฒนา จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**วัตถุประสงค์ที่ 3** เพื่อหาแนวทางในการจัดตั้ง และพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ในมหาวิทยาลัย ราชภัฏชัยภูมิ และเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

1. ให้มีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ
2. ให้บรรจุเข้าในศูนย์หรือสำนักเพื่อการบริหารงานอย่างถูกต้องและคล่องตัว
3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมและเป็นผู้สร้างและจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม
4. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. ให้นักเรียนนักศึกษาได้มีส่วนร่วมกิจกรรมหรือใช้สถานที่
6. บูรณาการในการเรียนการสอน
7. ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
8. พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาบางโอกาสควรมีพระสงฆ์มานำพา
9. หางบประมาณสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัยและภายนอกเพื่อทำการก่อสร้างและพัฒนา สถานที่เพิ่มเติม

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม ในการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ คือ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรมร่วมทำกิจกรรม กับสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม และประชาชน โดยส่งเสริม ให้ประชาชนเห็นความสำคัญการมีส่วนร่วมและกิจกรรมชุมชนในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม
- 2) ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรมควรส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกศูนย์ปฏิบัติธรรม และประชาชน เห็นความสำคัญการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม
- 3) ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรมควรให้สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม และประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

4) ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรมและสมาชิกศูนย์ปฏิบัติธรรม ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม เป็นหน้าที่ของทุกคน

5) ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นการช่วยเหลือศูนย์สำนักปฏิบัติธรรม

6) ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรมควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติธรรม ในการพัฒนาจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมในเขตอื่น นอกเหนือจากกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมในเขตตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

2) ควรศึกษาลักษณะของผู้นำในการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรม เช่น ลักษณะผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำพลวัต (Dynamic Leader) และผู้นำลบ (Negative Leader)

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนอกเหนือจากแบบสอบถาม ควรมีการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **คู่มือหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรรณิกา ชมดี. 2524. **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : เฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ขวัญชัย วงศ์นิติกร. 2532. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจัดสรรเทพประทานอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาวิทย์ กางการ. 2540. **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

อารยา วัฒนกิจ. 2526. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของ ศพด. ในเขตอำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แพทยา แก้วพวง. 2533. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.